

POVJERENIK RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU U HP-HRVATSKOJ POŠTI d.d.

UVOD

Zakon o zaštiti na radu uređuje pitanja i odnose među brojnim čimbenicima (izravnim i neizravnim) u zaštiti na radu. Dakako, najvažniji su poslodavac i radnik, no njihova prava i obveze kao i odgovornosti povezani su i s drugim osobama kao što su: ovlaštenik poslodavca, ovlaštena osoba, specijalist medicine rada, stručnjak za zaštitu na radu i povjerenik radnika za zaštitu na radu.

Povjerenik radnika za zaštitu na radu ima prava, obveze i odgovornosti ne samo prema Zakonu o zaštiti na radu nego i normama brojnih drugih heterogenih i autonomnih propisa u području zaštite na radu, među koje se ubrajaju Zakon o radu i Pravilnik o postupku izbora radničkih vijeća.

U sustavu pravila zaštite na radu posebno mjesto imaju ugovorena pravna pravila kao što su kolektivni ugovori i posebni sporazumi o izborima povjerenika radnika za zaštitu na radu te sporazumi o uvjetima za njihov rad. Naime, čl. 71., st. 3. Zakona o zaštiti na radu propisuje da se kolektivnim ugovorom mogu urediti i druga pitanja u vezi s radom povjerenika radnika za zaštitu na radu, a mogu se urediti i sporazumom sklopljenim između poslodavca i radničkog vijeća.

Na primjeru dobre prakse radničke participacije u sustavu sigurnosti HP-Hrvatske pošte d.d. prikazan je primjer sklopljenog sporazuma između poslodavca i radničkog vijeća kojima su dodatno uređena pitanja u vezi s izborom i radom povjerenika radnika za zaštitu na radu u HP-Hrvatskoj pošti d.d..

POVJERENIK RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Iako su Zakon i provedbeni propisi koji uređuju izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu doneseni tijekom 2014. i 2016. godine, postoji potreba da se o pojedinim pitanjima izbora i djelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu, kroz iznošenje primjera dobre prakse radničke participacije u sustavu sigurnosti HP-Hrvatske pošte d.d., dodatno ukaže na ulogu i značaj povjerenika radnika za zaštitu na radu te kontinuiranog unapređenja socijalnog dijaloga u području zaštite zdravlja i sigurnosti na radu.

U vezi s izborom i djelovanjem povjerenika radnika za zaštitu na radu u ovome članku bit će prikazano sljedeće:

- pravo na izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu
- prava i obveze povjerenika radnika za zaštitu na radu

- zaštita djelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu
- problematika kojom se bavi povjerenik radnika za zaštitu na radu
- djelovanje povjerenika
- radnička participacija u sustavu sigurnosti HP-Hrvatske pošte d.d.

Propisi koji uređuju ovo područje su:

- Zakon o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 154/14.)
- Zakon o radu (N.N., br. 93/14.)
- Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća (N.N., br. 3/16.).

Pravo na izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu

Povjerenik radnika za zaštitu na radu je radnik koji je u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu izabran od radnika da zastupa njihove interese na području zaštite na radu. Uz Zakon o zaštiti na radu, izbor je temeljito propisan Zakonom o radu te Pravilnikom o postupku izbora radničkog vijeća.

Prema odredbama Zakona o zaštiti na radu (čl. 70., st. 1.) definirano je da kod poslodavca radnici između sebe mogu birati povjerenika radnika za zaštitu na radu. Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu kod poslodavca koji zapošljava do uključivo 20 radnika provodi se na skupu radnika koji saziva poslodavac u skladu s općim propisom o radu, neposrednim i javnim izjašnjavanjem prisutnih radnika.

Prema čl. 70., st. 3. izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu kod poslodavca koji zapošljava više od 20 radnika provodi se u skladu s odredbama općeg propisa o radu kojim su uređena pitanja izbora radničkog vijeća.

Radnici imaju pravo na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasanjem izabrati jednog ili više povjerenika radnika za zaštitu na radu koji će ih zastupati kod poslodavca u zaštiti i promicanju njihovih prava i interesa. Izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu pokreće se na prijedlog sindikata ili najmanje dvadeset posto (20 %) radnika zaposlenih kod određenog poslodavca. Izbor povjerenika radnika za zaštitu

na radu kod poslodavca provodi se u skladu s odredbama općeg propisa o radu kojim su uređena pitanja izbora radničkog vijeća, dakle Zakonom o radu te nastavno na zakonske odredbe i Pravilnikom o postupku izbora radničkog vijeća.

Poslodavac je dužan osigurati materijalno-tehničke uvjete i omogućiti nesmetano glasanje za izbor povjerenika radnika za zaštitu na radu u vrijeme i na biračkim mjestima koje je odredio izborni odbor. Poslodavac snosi sve troškove potrebne za provođenje postupka izbora povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Izbori za radnička vijeća, pa tako i za povjerenike radnika za zaštitu na radu, održavaju se, prema Zakonu o radu, svake četiri godine odnosno to je najdulje razdoblje na koje se pojedino radničko vijeće ili povjerenik radnika za zaštitu na radu bira. Iako se izbori mogu provesti i u nekom drugom dijelu godine, redoviti izbori se, u pravilu, održavaju u razdoblju od 1. ožujka do 31. svibnja.

U siječnju 2016. objavljen je novi Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća (N.N., br. 3/16.) koji je stupio na snagu 16. siječnja 2016. U odnosu na prije važeći Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća (N.N., br. 81/10.) novi Pravilnik donosi novine i poboljšanja koja se odnose na jasnije reguliranje određenih situacija te je nomotehnički usklađen sa Zakonom o radu.

PRAVA I OBVEZE POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

U skladu sa Zakonom o zaštiti na radu (čl. 71., st. 1.) povjerenik radnika za zaštitu na radu obavezan je štiti interese radnika na području zaštite na radu te pratiti primjenu pravila, mjera, postupaka i aktivnosti zaštite na radu.

U skladu sa čl. 71., st. 2. povjerenik radnika za zaštitu na radu ima pravo:

- podnositi poslodavcu prijedloge u vezi s donošenjem odluka iz zaštite na radu
- zahtijevati od poslodavca da poduzme odgovarajuće mjere u svrhu smanjenja i otklanjanja rizika
- podnositi pritužbe tijelima nadležnim za zaštitu na radu

- sudjelovati s poslodavcem u planiranju unapređivanja uvjeta rada, uvođenja nove tehnologije, uvođenja novih kemikalija i bioloških štetnosti u radni i proizvodni proces te poticati poslodavca i njegove ovlaštenike na provedbu zaštite na radu
- biti obaviješten o svim promjenama koje utječu ili bi mogle utjecati na zaštitu na radu
- izvršiti uvid i koristiti dokumentaciju poslodavca iz zaštite na radu
- primati primjedbe radnika u vezi s primjenom pravila zaštite na radu te ih prenositi poslodavcu ili njegovom ovlašteniku
- izvijestiti nadležnog inspektora i specijalistu medicine rada o svojim zapažanjima, odnosno zapažanjima radnika
- prisustvovati inspekcijskim pregledima i očitovati se na činjenično stanje koje utvrđi nadležni inspektor
- pozvati nadležnog inspektora kada ocijeni da su ugroženi sigurnost i zdravlje radnika, a poslodavac propušta ili odbija provoditi potrebnu zaštitu na radu
- osposobljavati se za obavljanje poslova povjerenika radnika za zaštitu na radu
- stalno proširivati i unapređivati znanje te pratiti i prikupljati obavijesti važne za svoj rad
- staviti prigovor na inspekcijski nalaz
- svojim djelovanjem poticati radnike na provedbu zaštite na radu
- obavješćivati radnike o provedbi zaštite na radu.

Stavak 3. propisuje da se kolektivnim ugovorom mogu urediti i druga pitanja u vezi s radom povjerenika radnika za zaštitu na radu, a mogu se urediti i sporazumom sklopljenim između poslodavca i radničkog vijeća.

Zaštita djelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu

Djelovanje povjerenika radnika za zaštitu na radu propisano je člankom 72., stavkom 1. Zakona o zaštiti na radu koji definira obveze poslodavca, pri čemu je poslodavac obavezan osigurati povjereniku radnika za zaštitu na radu potrebno

vrijeme i uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti, davati mu sve potrebne obavijesti i omogućiti mu uvid u sve propise i isprave iz zaštite na radu te mu ne smije, tijekom obnašanja dužnosti, bez pristanka radničkog vijeća, odnosno sindikalnog povjerenika koji ima prava i obveze radničkog vijeća, otkazati ugovor o radu, niti ga na drugi način staviti u nepovoljniji položaj u odnosu na njegove dotadašnje uvjete rada i u odnosu na ostale radnike.

Stavkom 2. propisano je da je poslodavac obavezan povjereniku radnika za zaštitu na radu osigurati uvjete za nesmetano obnašanje dužnosti u skladu s općim propisima o radu kojima su utvrđeni uvjeti za rad radničkog vijeća.

Stavak 3. propisuje da za obnašanje dužnosti povjerenika radnika za zaštitu na radu povjerenik ima pravo na naknadu plaće za najmanje tri sata tjedno, osim ako se kolektivnim ugovorom to pitanje drugačije ne uredi, a bez mogućnosti ustupanja toga prava drugom povjereniku.

Problematika kojom se bavi povjerenik radnika za zaštitu na radu

Povjerenik radnika za zaštitu na radu je osoba koja treba nadzirati je li zaštita na radu provedena u skladu s propisima, a kad primijeti da na tom području nešto nije u redu, treba nastojati napraviti sve što je u njegovoj moći da se stanje popravi, i to u suradnji s radnicima, rukovoditeljima, stručnjakom zaštite na radu, inspekcijom rada, sindikatom, liječnikom medicine rada i svim drugim osobama koje mogu djelovati na tom području.

Da bi mogao udovoljiti svim tim zahtjevima, povjerenik u prvom redu treba znati:

- obveze poslodavca na području zaštite na radu
- obveze radnika na području zaštite na radu
- prava radnika u vezi sa zaštitom na radu.

Ukratko, povjerenik radnika za zaštitu na radu prati je li zaštita na radu provedena u skladu s propisima, ponašaju li se radnici u skladu s dobivenim uputama te ako to nije tako, poduzimati sve u cilju poboljšanja stanja sigurnosti i zaštite na radu.

Djelovanje povjerenika

U cilju promicanja i zaštite interesa radnika, povjerenici radnika za zaštitu na radu u svojem svakodnevnom radu ostvaruju brojne kontakte s važnim čimbenicima u upravljanju sigurnošću. Kad govorimo o kontaktima, prije svega misli se na međusobnu dvosmjernu komunikaciju među relevantnim čimbenicima bilo da je riječ o horizontalnoj bilo o vertikalnoj komunikaciji. Pod horizontalnom komunikacijom prije svega podrazumijevamo svakodnevne dvosmjerne kontakte povjerenika sa svojom bazom, tj. radnicima, sindikatima te članovima radničkih vijeća i povjereništva radnika za zaštitu na radu.

Načini komunikacije, vrsta komunikacije te učestalost i intenzitet komunikacije prije svega ovisi o subjektu, tj. sigurnosnom čimbeniku, kojemu se povjerenik obraća. Brojnost osnovnih čimbenika upravljanja sigurnošću te potreba i želja za međusobnom komunikacijom pred povjerenika radnika za zaštitu na radu postavljaju novi izazov u obliku uspostavljanja učinkovitih komunikacijskih kanala.

Uspostavom učinkovitih komunikacijskih kanala počinje operacionalizacija djelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu. Zbog ispunjenja svojih osnovnih zadaća, povjereniku stoji na raspolaganju vrlo mnogo mjera i radnji koje može poduzimati. Osnovne mjere i radnje koje povjerenik radnika za zaštitu na radu može ili mora poduzimati su planiranje, nadziranje, savjetovanje, obavješćivanje, obrazovanje, poticanje, razmatranje, izvješćivanje, pravo uvida, nazočnost očevidu, zaprimanje primjedaba, očitovanje, pozivanje, praćenje i prikupljanje.

Radnička participacija u sustavu sigurnosti HP-Hrvatske pošte d.d.

U HP-Hrvatskoj pošti d.d. ostvaruju se oblici neizravne participacije prema pravilima Zakona o radu i Zakona o zaštiti na radu, a uključuju djelovanje sindikata, radničkog vijeća i povjerenika radnika za zaštitu na radu. Članovi sindikata utemeljili su sindikalne podružnice, a pred poslodavcem ih zastupaju izabrani sindi-

kalni povjerenici. Uvjeti za djelovanje radničkih predstavnika, osim zakonskim odredbama, regulirani su i Kolektivnim ugovorom, Sporazumom o izborima za radnička vijeća i povjereništva radnika za zaštitu na radu (HP Glasnik, 18/14.), te Sporazumom o organiziranju, sastavu, ovlastima i uvjetima za rad povjereništva radnika za zaštitu na radu organizacijskih jedinica i Središnjeg povjereništva radnika za zaštitu na radu u HP-Hrvatskoj pošti d.d. (HP Glasnik, 18/15.).

Ustroj povjereništva radnika za zaštitu na radu

U HP-Hrvatskoj pošti d.d. organizirano je šest (6) povjereništava radnika za zaštitu na radu organizacijskih jedinica te Središnje povjereništvo radnika za zaštitu na radu.

Središnje povjereništvo ima jedanaest (11) članova te ga čini: šest (6) izabranih koordinatora povjereništava organizacijskih jedinica, i pet (5) imenovanih članova, koje dogovorno imenuju povjereništva organizacijskih jedinica na prijedlog reprezentativnih sindikata potpisnika Kolektivnog ugovora.

Povjereništva radnika za zaštitu na radu organizirana su po organizacijskim jedinicama (grupama područja) te imaju različit broj članova ovisno o broju radnika u pojedinoj grupi područja.

Tablica 1. Ustroj povjereništava radnika za zaštitu na radu u HP-Hrvatskoj pošti d.d.

Organi- zacijska jedinica	Pripadajuće županije	Broj povjere- nika rad- nika za zaštitu na radu
GP-1	Grad Zagreb, Zagrebačka žu- panija, Krapinsko-zagorska žu- panija	19
GP-2	Međimurska županija, Varaž- dinska županija, Koprivnič- ko-križevačka županija, Bje- lovarsko-bilogorska županija, Sisačko-moslavačka županija, Karlovačka županija	9
GP-3	Splitsko-dalmatinska županija, Dubrovačko-neretvanska žu- panija	9
GP-4	Šibensko-kninska županija, Za- darska županija	7
GP-5	Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska župa- nija, Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska županija	9
GP-6	Primorsko-goranska županija, Istarska županija	9
Ukupno		62

Povjereništvo radnika za zaštitu na radu regulira svoj rad Poslovníkom o radu povjereništva radnika za zaštitu na radu, a njihov rad održava se na sjednicama i izvan sjednica povjereništva. Povjereništvo svoje sjednice održava u prostorijama koje mu je poslodavac stavio na raspolaganje. Na temelju dobre suradnje sindikalnih podružnica, radničkog vijeća i povjereništva za zaštitu na radu korištenje dogovorenih uvjeta za djelovanje radničkih predstavnika ostvaruju se u harmoniji i zajedništvu.

Tijekom jedne kalendarske godine povjereništvo radnika za zaštitu na radu u pravilu održi četiri do šest sjednica. U radu sjednice sudjeluju svi povjerenici te podnose izvješće o svojem radu u proteklom razdoblju. U radu povjerenika radnika za zaštitu na radu prevladava samostalnost u radu, ne robuje se formalnom sazivanju sjednica, nego se one sazivaju prema potrebi.

Kad je riječ o osposobljavanju izvan tvrtke, radnički predstavnici uče kroz programe repre-

zentativnih sindikata potpisnika Kolektivnog ugovora, koji djeluju u poslovnom sustavu HP-Hrvatske pošte d.d., te sindikalne središnjice – Nezavisni hrvatski sindikati.

Hrvatski sindikat pošte i Republički sindikat radnika Hrvatske, članovi sindikalne središnjice NHS-a međusobno surađuju te bilateralnu suradnju ostvaruju i sa srodnim sindikatima u Europskoj uniji.

Kvalitetno informiranje radničkih predstavnika o stanju zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u tvrtki ostvaruje se pravodobnim izvješćima koje dostavlja poslodavac te objavom relevantnih pokazatelja u periodičkim glasilima sindikata. Reprezentativni sindikati potpisnici Kolektivnog ugovora posvećuju posebnu pozornost u svojim glasilima pravodobnom informiranju svojih članova i radničkih predstavnika o svim pitanjima koja utječu na radno-pravni i socijalni status, pa tako i pitanjima u vezi s provođenjem mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu.

Prigodom ustrojavanja radničkih tijela, sindikalnih podružnica, radničkog vijeća i povjereništva radnika za zaštitu na radu prošireni pravni okvir imao je presudnu ulogu te im omogućio primjerene uvjete za njihov rad.

ZAKLJUČAK

Za potpuno uključivanje povjerenika radnika za zaštitu na radu u sustave upravljanja sigurnošću te za njihovo aktivno djelovanje unutar sustava potrebno je posvetiti veću pozornost njihovoj stručnoj osposobljenosti i stjecanju novih znanja i vještina. Prigodom uvođenja novih i inovativnih procesa usvajanja znanja potrebna je primjerena podrška poslodavca i sindikata posebice poticanjem procesa cjeloživotnog obrazovanja. Samo stručno osposobljeni i motivirani povjerenici radnika za zaštitu na radu, koji svoje djelovanje ostvaruju sustavnim timskim radom, mogu postati aktivni čimbenici u upravljanju sigurnošću.

*Cvetan Kovač, bacc. ing. sec., bacc. ing. traff.
HP-Hrvatska pošta d.d., Zagreb*